Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS BESLUT (sjätte avdelningen)

den 22 juni 2016 *

”Begäran om förhandsavgörande — Artikel 99 i domstolens rättegångsregler — Rimligt tvivel föreligger inte — Domstols behörighet i äktenskapsmål — Förordning (EG) nr 2201/2003 — Artikel 16.1 a — Fastställande av den dag då talan ska anses ha väckts vid en domstol — Begreppet ’när stämningsansökan eller motsvarande handling har ingivits till domstolen’”

I mål C-173/16,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Court of Appeal (Appellationsdomstolen, Irland) genom beslut av den 18 mars 2016, som inkom till domstolen den 29 mars 2016, i målet

M. H.

mot

M. H.,

meddelar

DOMSTOLEN (sjätte avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden A. Arabadjiev samt domarna C. G. Fernlund (referent) och S. Rodin,

generaladvokat: Y. Bot

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

med hänsyn till att domstolen, efter att ha hört generaladvokaten, har beslutat att i enlighet med artikel 99 i domstolens rättegångsregler avgöra målet genom särskilt uppsatt beslut som är motiverat,

följande

Beslut

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 16.1 a i rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000 (EUT L 338, 2003, s. 1).

* Rättegångsspråk: engelska.

2 Begäran har framställts i ett mål mellan M. H. och M. H. angående upplösning av äktenskapet.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

3 Artikel 16 i förordning nr 2201/2003 har rubriken ”Väckande av talan vid domstol”. I artikel 16.1 i föreskrivs följande:

”Talan skall anses ha väckts vid en domstol

a) när stämningsansökan eller motsvarande handling har ingivits till domstolen, förutsatt att sökanden inte därefter har underlåtit att vidta de åtgärder som krävs av honom för att få delgivningen med svaranden verkställd,

eller

b) om delgivning av handlingen skall äga rum innan handlingen ges in till domstolen, när den tas emot av den myndighet som är ansvarig för delgivningen, förutsatt att sökanden inte därefter har underlåtit att vidta de åtgärder som krävs av honom för att få handlingen ingiven till domstolen.”

4 Artikel 19.1 och 19.3 i nämnda förordning följande lydelse:

”1. Om talan väcks vid domstolar i olika medlemsstater rörande äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap och målen gäller samma parter skall, till dess att det har fastställts att den domstol vid vilken talan först har väckts är behörig, den domstol vid vilken talan har väckts senare självmant låta handläggningen av målet vila.

…

3. När det har fastställts att den domstol vid vilken talan först har väckts är behörig, skall den domstol vid vilken talan har väckts senare självmant avvisa talan till förmån för den domstolen.

I så fall har den part som har väckt den senare talan rätt att väcka sin talan vid den domstol där talan först har väckts.”

Irländsk rätt

5 Enligt de förfaranderegler som är tillämpliga i Irland, såsom den hänskjutande domstolen har redogjort för dessa, inleds ett förfarande när stämning (*summons*) utfärdas (*issued*) av kansliet vid den berörda domstolen. Det är inte ett krav att delgivning av stämningen ska ha skett innan förfarandet inleds. När stämningen utfärdats delges den svaranden.

6 Förfarandet anses pågående först när det väl inletts efter det att stämning har utfärdats. Den berörda domstolen är dock behörig att pröva uppkomna frågor i det aktuella förfarandet redan innan stämningen har utfärdats. Så är fallet i familjemål när situationen ställer krav på skyndsamhet.

Lagstiftningen i Förenade kungariket

7 Enligt beslutet om hänskjutande liknar de tillämpliga förfaranderegelerna i Förenade kungariket (England och Wales) dem som är tillämpliga i Irland och som EU-domstolen redogjort för i punkterna 5 och 6 ovan. Förfarandet inleds dock genom ansökan (*petition*) i stället för genom stämning.

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

8 M. H., klagande i målet vid den hänskjutande domstolen, gifte sig den 26 juni 1982 med M. H., som är motpart i samma mål.

9 Motparten i målet vid den hänskjutande domstolen inkom med en ansökan om äktenskapsskillnad som emottogs av kansliet vid domstolen för familjemål i Förenade kungariket (England och Wales) klockan 7.53 den 7 september 2015. En stämpel som visar datumet anbringades på ansökan senast klockan 10.30 samma dag. Ansökan utfärdades sedan av den nämnda domstolens kansli den 11 september 2015 och delgavs klaganden i målet vid den hänskjutande domstolen den 15 september 2015.

10 Klaganden i målet vid den hänskjutande domstolen lämnade in en stämningsansökan avseende hemskillnad till kansliet vid High Court (Överdomstolen i tvistemål, Irland) ungefär klockan 14.30 den 7 september 2015. Nämnda domstol utfärdade stämning lite senare samma dag. Stämningen delgavs motparten den 9 september 2015.

11 Det förfarande för äktenskapsskillnad som motparten i målet vid den hänskjutande domstolen inledde vid domstolen för familjemål i Förenade kungariket (England och Wales) anses ha inletts den 11 september 2015 och som pågående vid denna domstol sedan denna tidpunkt. Det förfarande avseende hemskillnad som klaganden i målet vid den hänskjutande domstolen inlett vid High Court (Överdomstolen i tvistemål) i Irland anses ha inletts den 7 september 2015 och som pågående vid denna domstol sedan denna tidpunkt.

12 Vad gäller det förfarande som inleddes i Irland, har klaganden yrkat att High Court (Överdomstolen i tvistemål) ska fastställa att talan väcktes först vid denna domstol, medan motparten har yrkat att High Court (Överdomstolen i tvistemål) ska fastställa att talan väcktes först vid domstolen för familjemål i Förenade kungariket (England och Wales). Yrkandena har framställts såvitt gäller tillämpningen av artikel 19 i förordning nr 2201/2003.

13 High Court (Överdomstolen i tvistemål) prövade yrkandena och kom med stöd av artikel 16 i förordning nr 2201/2003 fram till att talan väcktes först vid domstolen för familjemål i Förenade kungariket (England och Wales).

14 Klaganden överklagade detta avgörande till den hänskjutande domstolen.

15 Mot denna bakgrund beslutade Court of Appeal (Appellationsdomstolen, Irland) att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfråga till EU-domstolen:

”Ska uttrycket ’när stämningsansökan … har ingivits till domstolen’ i artikel 16.1 a i förordning nr 2201/2003 tolkas så, att det avser

a) den tidpunkt då stämningsansökan kommer in till domstolen även om ett sådant mottagande inte i sig medför att målet omedelbart inleds i enlighet med nationell rätt, eller

b) den tidpunkt då målet, efter domstolens mottagande av stämningsansökan, inleds i enlighet med nationell rätt?”

16 Den hänskjutande domstolen har ansökt om att EU-domstolen ska handlägga målet skyndsamt med tillämpning av artikel 105 i domstolens rättegångsregler.

Prövning av tolkningsfrågan

17 Om svaret på en fråga i en begäran om förhandsavgörande klart kan utläsas av rättspraxis får EU-domstolen – enligt artikel 99 i dess rättegångsregler –, på förslag av referenten och efter att ha hört generaladvokaten, när som helst avgöra målet genom ett motiverat beslut.

18 Denna bestämmelse ska tillämpas i förevarande mål.

19 Med hänsyn till att målet avgörs genom förevarande beslut som antagits enligt artikel 99 i rättegångsreglerna, saknas det anledning att pröva ansökan om skyndsam handläggning.

20 Den hänskjutande domstolen har ställt sin fråga för att få klarhet i huruvida artikel 16.1 a i förordning nr 2201/2003 ska tolkas så, att tidpunkten ”när stämningsansökan eller motsvarande handling har ingivits till domstolen”, i den mening som avses i denna bestämmelse, infaller då stämningsansökan eller motsvarande handling ingivits till den berörda domstolen, även om detta inte innebär att förfarandet omedelbart inleds enligt nationell rätt.

21 EU-domstolen prövade nyligen, i domen av den 6 oktober 2015, A (C-489/14, EU:C:2015:654), en fråga om litispendens mellan två förfaranden vid två domstolar i olika medlemsstater. Det ena förfarandet gällde äktenskapsskillnad och det andra hemskillnad.

22 När det gäller syftet med reglerna om litispendens i artikel 19 i förordning nr 2201/2003 har EU-domstolen påpekat att dessa regler har till syfte att hindra att parallella förfaranden handläggs samtidigt vid olika medlemsstaters domstolar och eventuellt resulterar i motstridiga avgöranden. Därför har unionslagstiftaren sökt upprätta klara och effektiva regler för att avgöra frågor om litispendens (se dom av den 6 oktober 2015, A, C-489/14, EU:C:2015:654, punkt 29).

23 Såsom framgår av uttrycken ”den domstol vid vilken talan först har väckts” och ”den domstol vid vilken talan har väckts senare” i artikel 19.1 respektive 19.3 i förordning nr 2201/2003, grundar sig regeln på i vilken kronologisk ordning talan har väckts vid domstolarna.

24 För att fastställa den tidpunkt då talan anses ha väckts vid en domstol, och därigenom fastställa vid vilken domstol talan först har väckts, ska ledning sökas i artikel 16 i förordningen, vilken har rubriken ”Väckande av talan vid domstol”.

25 EU-domstolen slog i punkt 30 i beslutet av den 16 juli 2015, P (C-507/14, ej publicerat, EU:C:2015:512) fast att artikeln innehåller en självständig definition av den tidpunkt då en talan ska anses ha väckts vid en domstol. Unionslagstiftaren har valt ett enhetligt begrepp för den tidpunkt då en talan ska anses ha väckts vid en domstol. Tidpunkten fastställs – utifrån det processuella system som är aktuellt – genom en enda rättshandling, nämligen genom att den handling varigenom talan väcks ingetts till den aktuella domstolen eller genom delgivning. Dock beaktas den andra rättshandlingens faktiska genomförande i ett senare skede. Enligt artikel 16.1 a i förordning nr 2201/2003 infaller således den tidpunkt då talan ska anses ha väckts när stämningsansökan eller motsvarande handling har ingivits till domstolen, förutsatt att sökanden inte därefter har underlåtit att vidta de åtgärder som krävs av honom för att få delgivningen med svaranden verkställd (beslut av den 16 juli 2015, P, C-507/14, ej publicerat, EU:C:2015:512, punkt 32).

26 EU-domstolen har slagit fast att enligt artikel 16.1 a i förordning nr 2201/2003 krävs inte att två villkor är uppfyllda för att talan ska anses ha väckts – det vill säga att stämningsansökan eller motsvarande handling har ingivits till domstolen och att denna handling har delgetts svaranden – utan endast att ett villkor är uppfyllt, nämligen att stämningsansökan eller motsvarande handling har ingivits. Enligt nämnda bestämmelse är det själva ingivandet av den handlingen som medför att talan ska anses ha väckts, förutsatt att sökanden inte därefter har underlåtit att vidta de åtgärder som krävs av honom för att få delgivningen med svaranden verkställd (beslut av den 16 juli 2015, P, C-507/14, ej publicerat, EU:C:2015:512, punkt 37).

27 Vad beträffar detta villkor har EU-domstolen påpekat att syftet är att garantera skydd mot rättegångsmissbruk. Vid bedömningen av om villkoret är uppfyllt ska således enbart sådan långsamhet beaktas som är hänförlig till sökandens bristande skyndsamhet och inte till domstolssystemet vid den domstol där talan väckts (beslut av den 16 juli 2015, P, C-507/14, ej publicerat, EU:C:2015:512, punkt 34).

28 Det följer av ovanstående överväganden – liksom av den hänskjutande domstolens påpekanden – att när det väl fastställts vilket av de två alternativ som föreskrivs i artikel 16.1 a och b i förordning nr 2201/2003 som är tillämpligt, utifrån den berörda medlemsstatens val, så grundas den tidpunkt då talan ska anses ha väckts enbart på ett objektivt fastställande, inom ramen för det första alternativet i artikel 16.1 a, av det datum när stämningsansökan eller motsvarande handling har ingivits till denna domstol, oberoende av nationella förfaranderegler för att fastställa när och under vilka omständigheter förfarandet inleds eller anses pågå. Detta gäller under förutsättning att sökanden inte därefter har underlåtit att vidta de åtgärder som krävs av honom för att få delgivningen med svaranden verkställd.

29 Den ställda frågan ska följaktligen besvaras på följande sätt. Artikel 16.1 a i förordning nr 2201/2003 ska tolkas så, att tidpunkten ”när stämningsansökan eller motsvarande handling har ingivits till domstolen”, i den mening som avses i denna bestämmelse, infaller då stämningsansökan eller motsvarande handling ingivits till den berörda domstolen, även om detta inte innebär att förfarandet omedelbart inleds enligt nationell rätt.

Rättegångskostnader

30 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (sjätte avdelningen) följande:

Artikel 16.1 a i rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/200 ska tolkas så, att tidpunkten ”när stämningsansökan eller motsvarande handling har ingivits till domstolen”, i den mening som avses i denna bestämmelse, infaller då stämningsansökan eller motsvarande handling ingivits till den berörda domstolen, även om detta inte innebär att förfarandet omedelbart inleds enligt nationell rätt.

Underskrifter